

és a 82. sz. főút között kerül el. A területen a korábbi – elsősorban Gömöri János nevéhez fűződő – kutatás hat lelőhelyet különített el. A terepbejárás idején a dűlő területének nagy része a növényzet miatt terepbejárásra alkalmatlannak bizonyult. Egyedül a Vasasföld I. lelőhely ÉK-i részét és közvetlen környékét tudtam átvizsgálni, egy ÉNy–DK-i irányban húzódó dűlőút és a Pándzsa egyik mellékága közötti enyhén dombosodó területrészt. A nem ideális észlelési körülmények ellenére több vassalakdarabot találtam a felszínen. Megfigyeltem továbbá egy az említett dűlőúttal párhuzamosan futó, 140 m hosszú, mintegy 2 m széles világos színű sávot, amely minden bizonnyal az egyik – az 1974-es vagy 1975-ös ásatás folyamán kitűzött – régészeti kutatóárok helyét jelzi.

Vasasföld V. (Csúcsosdomb): A Pándzsa-ér és a 82. sz. főút között markánsan kiemelkedő dombot már hosszú ideje ismeri a régészeti kutatás. A domb felszínén Árpád-kori, és késő középkori cserepeket, egy kora népvándorlás kori és egy kora vaskori edény töredéket találtak. A domb ÉNy-i részét a növényi törmelék teljesen elfedte, így csak a DK-i fertályt járhattam be. Ezen a részen kis számban késő középkori cseréptöredékeket találtam.

TAKÁCS KÁROLY

376. Tatabánya, Csákányos-pusztá

(Komárom-Esztergom megye) B, Kö

2006. június 23. és július 14. között folytattuk a Csákányos-pusztán álló középkori templom maradványainak és a körülötte fekvő temető feltárását. Az idei ásatási szezonban a templom körül két újabb szelvényt nyitottunk, amelyből további 20 sír került elő, illetve az előző évek szelvényeiből átnyúló további vázrészeket bontottunk ki. Megfigyelhető volt ezeken a részeken is, hogy a gyermekvázakat nem temették olyan mélyre, mint a felnőtteket. Kísérletet tettünk arra is, hogy a település helyét is megtaláljuk, összesen 100 m hosszúságban jelöltünk ki 1 m szélességű kutatóárkokat a környező területeken, de településobjektumot nem találtunk, csak a humuszban 14. századi edénytöredékeket és néhány őskori, talán késő bronzkori darabot.

LÁSZLÓ JÁNOS

377. Tatabánya, Szelim-barlang

(Komárom-Esztergom megye) U, B, Ró?, Á

A barlang csarnokából, a Ny-i (nagy) bejárat közeléből átforgatott, az 1930-as évek ásatásai során ide felhalmozott agyagos, kötörmelékes löszből a 2006. évi tereprendezési földmunkák során rendkívül alapos kézi válogatással 3 kőeszköz, 654 kerámiatöredék és 1 kagylóhéj került elő.

A kőeszközök T. Dobosi Viola meghatározása alapján a neolitikumba sorolhatók. Jellegzetes darab a lidit alapanyagú, sötétszürke színű, 40,5 mm hosszú, max. 20,5 mm széles és 6 mm vastag pengevakaró; jellegte-

len az úrkúti radiolarit alapanyagú, barna színű, 45,2 mm hosszú, max. 28,5 mm széles és 6,5 mm vastag, szabálytalan alkú szilánk. Az egyetlen csiszolt eszköz a bazaltból készült 43 mm hosszú, max. 30 mm széles és 13 mm vastag balta vagy ék.

Kisné Cseh Julianna szakvéleménye szerint a másodlagos helyzetből előkerült nagy mennyiségű kerámiatöredék mintegy 95%-a őskori, s azon belül is mintegy 70% bronzkori. Az őskori kerámiatöredékek nagy része fazék- vagy más durvább kivitelű tárolóedény díszítetlen oldal- és fenéktöredéke. Az előkerült régészeti leletanyagban rovábbra is markánsan képviselték a Zseliz-kultúrához köthető töredékek. A bronzkori kultúrák közül a dunántúli mészbetétes edények kultúrája és a halomsíros kultúra anyaga a domináns, az utóbbi karakterisztikusabb jegyekkel is képviselt, mint a korábbi évek anyagában.

Egy darab korongolt, barna sávós oldaltöredék és egy vastagabb oldaltöredék talán római kori.

A 2006. évi anyagban kevesebb az Árpád-korba és középkorba sorolható leletanyag, mint a korábbi években. Többek között ide tartozik egy díszítetlen oldaltöredék, egy kívül fekete, belül barna, lapos hullámvonalakkal díszített, szintén fekete színű oldaltöredék, fenéktöredék bélyeggel, kifelé megvastagodó peremű fazék peremtöredéke, s egy csigavonallal díszített korsó nyaktöredéke.

JUHÁSZ MÁRTON

378. Tác, Gorsium

(Fejér megye) B, Ró, N, A, Á, Kk, Kú, Tö

2006. május–júniusban terepbejárást és műszeres leletfelderítést végeztünk a Gorsium Régészeti Park területétől É-ra található 25 ha földterületen. Itt található a Gorsium–Herculiával azonosított római kori település: 9 épület és az amphiteatrum helye azonosítható. Római kori bennszülött településrész azonosítható a 017/2 hrsz. terület É-i végén. A 4. századi É–D irányú főútja Gorsium–Herculiának a 024 és 017/2 hrsz. földeken követhető. A 024, 017/2 (D-i fele), 017/3 (D-i fele), 017/4 (D-i fele) hrsz. földeken nagy mennyiségű középkori leletanyag is előkerült, amely az Árpád-kortól a kora újkorig terjed. Egy középkori épület helye is azonosítható. A 017/3 hrsz földön a 2. szektor körzetében kora avar kori használatra utal a bronz szíjvég. Szórványosan őskori (bronzkori?) kerámia került elő a teljes területen.

A 017/4 hrsz. területén néhány kerámiatöredék feltételezhetően 5–6. századnak tartható. A korábban részben lelőhelyet nem tartalmazó, illetve a Topográfia 13/3, 13/4, 13/10 lelőhelyeként nyilvántartott terület egységesen a 13/1 lelőhelyhez tartozik, egybefüggenek, amelyet ezek után 13/1 néven tartunk nyilván. A terepbejárás tulajdonviszonyok által lehatárolt területén nem ér véget a lelőhely; mind É, mind K felé nem tekinthető lezártnak. Megállapítható, hogy a hosszú évek óta komoly problémát okozó illegális fémkereső használata a terepbejárás terü-

letén a múkincs-kereskedelemben értéket képező 2–3. századi fémanyagot szinte teljes egészében megszüntette. Egykori jelenlétét mutatja a néhány általunk talált 2–3. századi érme és fémtárgy, valamint a 2–3. századból származó kerámia túlsúlya a területen. A földművelés erősen rombolja a lelőhelyet. A fémkereső műszer használatának köszönhetően összesen hozzávetőleg 500 érem és 100 fémtárgy, valamint egy vasdepó került elő.

2006. július 17–19. között nyomócsőfektetéshez kapcsolódóan régészeti szakfelügyeletet láttam el a 05, 07/24, 0232/1 hrsz. ingatlanok területén. A vezeték (aszfaltos felszíntől számítva 1,5 m mélységben) régészeti szempontból bolygatott földben haladt. A Nádorcsatorna hídjától Ny-ra, 80 m távolságban a Gátórház (Hrsz.: 08) szolgalmi útja mellett közvetlenül Ny-ra, a humuszrétegből római kori tetőcserép-töredékek, római és középkori kerámia került elő. A 40 cm széles árokban nem lehetett dolgozni, ezért a védősáv szélességében (1 m) a 05 út töltését az É-i oldalon 11 m hosszúságban (07/24 erdő által megszabott korlátokon belül) eltávolítottuk. Az alatta található humuszrétegben régészeti objektum nem volt megfigyelhető, de ép török kori cseréppipa került elő, valamint továbbra is római és középkori leletanyag. A humuszréteg alatt sárga homok található, amely részben sóderes volt és a humuszréteggel megegyező leletanyagot tartalmazott. Egy kis szakaszon kövek voltak benne, valószínűleg útfelületként, kötőanyag nélkül lerakva. A homokréteg alatt keményre döngölt vagy taposott, székérnyomos agyag útfelület volt. Az út Ny-ról K-re lejtett az egykori Sárvíz irányába (középkori Fövenyi Rév bevezető útja?). Nyomvonala átlósan keresztezte a modern utat, hozzávetőleg a Gátórház alatt érhet el a Sárvizet. Egy 1×1,5 m-es szondát mélyítettünk az útfelületbe. Az út közvetlenül az altalajon(?) (sárga löszös, homokos talaj) létesült. Felülete átlag 10 cm vastagságban barnás-szürke kemény, döngölt agyag, amelyet a ledöngölt altalajra terítettek. Az útból 2–4. századi római kerámia került elő, valamint egy fekete aljtöredék, amely vagy késő római vagy kora népvándorlás kori. A leletanyag alapján az út egy késő római dűlőút volt eredetileg, amelynek a nyomvonalát használhatták a középkorban is.

KOVÁCS LÓRÁND OLIVÉR – SÁNDOR LAJOS

379. Táplánszentkereszt határa

(Vas megye) Ő, R, V, Á, Kk

2006. december 4–5-én terepbejárást végeztünk a település külterületén. A mai település létrejöttének fő rendezési elvét a Gyöngyös-patak völgyében a középkortól kialakult szegek határozták meg. A Gyöngyös-völgyön kívül a település határába eső árok, illetve az É-i határt képező Sárd-patak határozták meg az őskortól a késő középkorig a terület településrendjét. Az egykori települések nyomai a vízfolyások teraszain, és azok mentén húzódó dombokon, dombháton figyelhetők meg, esetenként el is távolodva a vízparti területektől.

Almafásor melletti táblák: A Gyöngyös D-i oldalán lévő alacsony dombon, mintegy 200–300 m-es körben közelebből meg nem határozható őskori és késő vaskori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk össze a szántásban (I. lh., hrsz.: 0306/1–3). A Gyöngyös-patak D-i oldalán elterülő háton, szántott, friss vetéssel borított területen lokalizáltunk egy közelebből meg nem határozható őskori lelőhelyet (II. lh., hrsz.: 0308/14–16). A határrész DNy-i részén, a 87. sz. úttól É-ra, szántott területen 60×80 m-es körben késő középkori–kora újkori edénytöredékeket találtunk (III. lh.).

Alsókajdi-sarok: A dűlő K-i részén, alacsony dombokon, szántott területen őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. A lelőhely nagyobbik része Tanakajd határába nyúlik át (Hrsz.: 028/1, 028/4–9).

Ér és Cséve között: A Cséveárok D-i oldalán, ÉNy-DK-i irányú dombháton, 200×250 m-es területen őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. A terület szántott volt (I. lh., hrsz.: 020). A Cséveárok D-i oldalán, az I. lelőhelytől ÉNy-DK-i irányba haladva, mintegy 600–650 m hosszan, egyes szakaszokon 300 m szélességben őskori, késő rézkori, késő középkori edénytöredékeket találtunk (II. lh., hrsz.: 014, 015, 016, 017/1–2).

Gyöngyös kanyarulata: A vízfolyás menti háton frissen szántott területen nagy mennyiségű Árpád-kori és késő középkori kerámiatöredéket, valamint vassalakat találtunk. A lelőhely mintegy 300–350 m-es területen figyelhető meg, É-ra mintegy 100 m-en át követhető. A lelőhely a Szentlőrinc DK-i részén helyezkedik el, annak középkori előzményét jelölheti (Hrsz.: 50/b, 51).

Országút és Ér között: A dűlő D-i részén, a Cséveárok É-i partján, a vízfolyás árteréből kiemelkedő dombháton, mintegy 550×200 m-es területen közelebből meg nem határozható őskori illetve késő rézkori leletanyagot találtunk. A lelőhely minden bizonnyal összefüggésben van a Cséveárok D-i partján lévő lelőhelyekkel, egy nagy kiterjedésű őskori (késő rézkori) településre utalva (I. lh., hrsz.: 03/2). A dűlő ÉK-i részén, egy szélesebb plató kisebb dombháton, szántott területen, a Cséveárok vonalát követve, őskori és késő középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk össze. A lelőhely nagyobbik része valószínűleg összefüggésben áll – azonos dűlőnév alatt – a Táplánszentkereszt határában lévő őskori településrészekkel.

Munkatárs: Szilasi Attila Botond régésztechnikus.

SKRIBA PÉTER

380. Tiborszállás, Halmos-tag

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, Sza

2006. október 2-án terepbejárást végeztünk az országhatár felé vezető út nyomvonalán, amely a Nemzetiséges-csatornától az országhatárig húzódik az Égésilegelő, Százholdas és Halmos-tag határrészeket érintve. A román határ felé haladva lelőhelyet azonosítottunk a dűlőúttól É-ra, egy hurokkal a Halmos-tanya (egykori Új Élet Tsz) felé letérő bekötőút közelében, a Halmos-tag-